

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ความสำเร็จของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรต่อการแก้ไขปัญหาเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความรู้ ความเข้าใจและมูลเหตุจูงใจในการเข้าเป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด 3) ศึกษาแนวทางการดำเนินงานของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรในการฟื้นฟูพัฒนาอาชีพ และการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด และ 3) ศึกษาความสำเร็จของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินและการฟื้นฟูพัฒนาอาชีพของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด จำนวน 80 คน ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด ส่วนใหญ่เป็นเพศร้อยละ 72.5 อายุระหว่าง 46 - 50 ปี ร้อยละ 28.7 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือมัธยมต้น ร้อยละ 97.5 มีรายได้ระหว่าง 5,000 - 10,000 บาท ร้อยละ 80.0 คู่สมรสของเกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพ ร้อยละ 43.7

สำหรับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่าย ระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท ร้อยละ 51.2 มีหนี้สิน 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 26.8 เป็นสมาชิกสหกรณ์ ระหว่าง 6 - 10 ปี ร้อยละ 53.8 เป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ระหว่าง 1 - 5 ปี ร้อยละ 46.3

จำนวนครั้งของการกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่กู้ยืมเงินจากสหกรณ์จำนวน 2 ครั้งในรอบปี เป็นร้อยละ 68.7 โดยกู้ยืมเงินแต่ละครั้ง 50,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 65.0 ใช้หลักทรัพย์เป็นหลักประกัน ภายในวงเงิน 300,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 78.8 มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเงินที่กู้ยืมไปใช้ในการทำการเกษตร ร้อยละ 100.0 และมีการนำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ ร้อยละ 100.0 (ดังตาราง 4.1)

5.1.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุและวัตถุประสงค์ของการเข้าเป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด

ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุและวัตถุประสงค์ของการเข้าเป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด พบว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด มีความรู้ความเข้าใจในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ดังตาราง 4.2)

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ระดับคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุและวัตถุประสงค์ของการเข้าเป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 72.5 (คะแนนระดับความรู้ความเข้าใจระหว่าง 7 – 10 คะแนน) (ดังตาราง 4.3)

5.1.3 หลักการดำเนินงานของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

หลักการดำเนินงานของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมพบว่า มีการดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงพอประมาณ หรือระดับปานกลาง (ดังตาราง 4.7)

เมื่อพิจารณาการดำเนินการในแต่ละด้าน พบดังนี้

1) การดำเนินงานด้านพัฒนาคน สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด มีความเห็นว่ ในภาพรวมกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร มีการดำเนินงานด้านพัฒนาคน (คุณภาพชีวิต) ให้เกษตรกรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงค่อนข้างมาก โดยกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร มีการดำเนินงานค่อนข้างมาก ในการปรับปรุงระบบคิดของตน และคนในครอบครัวให้ใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกิน ทำการเกษตรให้พอเพียงกับความต้องการของครัวเรือนและชุมชน เช่น การแบ่งพื้นที่ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ ที่อยู่อาศัย รองลงมาคือ มีการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีในการเพิ่มผลผลิต โดยการจัดทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพแทนปุ๋ยเคมี ใช้สารชีวภาพกำจัดแมลงและวัชพืชต่าง ๆ และมีการให้ข่าวสาร ข้อมูล เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมให้สะอาด ถูกสุขอนามัย โดยใช้วิธีการทางธรรมชาติ และหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีต่าง ๆ (ดังตาราง 4.4)

2) การดำเนินการจัดการทรัพยากรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด มีความเห็นว่ ในภาพรวมกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร มีการดำเนินการจัดการทรัพยากรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลางหรือพอประมาณ โดยกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร มีการดำเนินการในระดับค่อนข้างมาก ในการผลักดันให้คนในครอบครัวร่วมกันคิดวางแผนการทำงานและช่วยกันทำมาหากิจในครัวเรือน เช่น การคุย

ปรึกษาหารือ แสดงความคิดเห็นเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของสมาชิกในระดับค่อนข้างมาก และมีการจัดกิจกรรมต่อยอด โดยให้เกษตรกรสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด ให้เกิดความยั่งยืนตลอดไป เช่น การดูแลที่ดินทำกินให้มีความอุดมสมบูรณ์ รักษาสภาพแวดล้อม การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยชีวภาพ ขณะเดียวกันมีการดำเนินการจัดกิจกรรมให้มีการผลิตตามแนวทางเกษตรยั่งยืน โดยการลดต้นทุนการผลิตโดยใช้วัสดุที่มีอยู่ในครัวเรือน หรือชุมชน เช่นการทำเครื่องมือการเกษตร เมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่มีอยู่แล้ว หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งการใช้ปุ๋ยหรือสารไล่แมลงที่ทำขึ้นเองในระดับปานกลางเท่านั้น (ดังตาราง 4.5)

3) การดำเนินงานตามวิธีการและเป้าหมายการใช้ทรัพยากร ในภาพรวมเกษตรกรมีความเห็นว่า มีการใช้ทรัพยากรตามเป้าหมายและวิธีการ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง โดยมีการจัดตั้งองค์กรโดยการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในครัวเรือน และเพื่อนบ้านใกล้เคียง ที่ได้รับความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจในโอกาสที่จำเป็น เช่น จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ กองทุนชุมชน การสร้างลานตาก ยุงฉาง เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ไม่มีที่ตาก และเก็บผลผลิต มีการจัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้สมาชิกกองทุนฟื้นฟู สามารถแปรรูปพืชผลทางการเกษตรให้อยู่ได้นาน โดยวิถีธรรมชาติและภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การอบ การตากแห้ง การแช่เกลือ การหมักดอง มีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเกี่ยวกับการกำจัดมลภาวะให้สะอาด ถูกสุขอนามัยโดยการ ใช้สมุนไพร และภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การใช้มะนาวทำความสะอาด หรือดับกลิ่นภาชนะต่าง ๆ การใช้น้ำหมักชีวภาพรักษาสภาพแวดล้อมเพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนในระดับปานกลางเท่านั้น (ดังตาราง 4.6)

5.1.4 ความสำเร็จของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร ที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด

ผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร ที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตร สารภี จำกัด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ดังตาราง 4.12) เมื่อพิจารณาความสำเร็จในแต่ละด้าน พบดังนี้

1) ด้านการแก้ไขปัญหาหนี้สินพบว่า โดยรวมเกษตรกรสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาหนี้สินค่อนข้างมาก โดยเกษตรกรและครอบครัวสามารถรักษาที่ดินทำกิน หรือบ้านที่ดินที่เป็นที่พักอาศัยไว้ได้โดยมีกองทุนฟื้นฟูรับเป็นเจ้าหนี้แทน สามารถปรับวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข เช่น ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มเหล้า ไม่เล่นหวย และสามารถชำระหนี้สินที่มีอยู่ตามกำหนดได้อย่างสม่ำเสมอ (ดังตาราง 4.8)

2) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพเกษตรกรของเกษตรกรของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด พบว่า โดยรวมประสบความสำเร็จในระดับ

ปานกลาง หรือพอประมาณ โดยมีเกษตรกรที่เข้าร่วมประชุมกับกองทุนค่อนข้างมาก อีกทั้งเกษตรกรได้รับการพัฒนาศักยภาพตามที่ต้องการ และคนในครอบครัวมีความพร้อมต่อการปรับเปลี่ยนไปสู่การผลิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง และทำให้เกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น เช่น การทำบัญชีฟาร์ม บัญชีครัวเรือน และใช้สารชีวภาพในระดับปานกลาง (ดังตาราง 4.9)

3) ด้านการพัฒนาความรู้ด้านเกษตรกรรมที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรเกษตรกร ของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด พบว่า โดยรวมประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง หรือพอประมาณ โดยทำให้เกิดความรักใคร่สามัคคีกลมเกลียวในหมู่เกษตรกรที่เป็นสมาชิก เกิดการปรับเปลี่ยนการผลิตโดยทำการเกษตรอินทรีย์ ลดเลิกใช้ปุ๋ย และสารเคมีลงได้ค่อนข้างมาก อีกทั้งเกษตรกรได้มีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง เพื่อลดต้นทุนการผลิตด้านเกษตรกรรมโดยการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ทำการเกษตรได้อย่างเหมาะสม ประหยัดค้ำค่าในระดับปานกลาง (ดังตาราง 4.10)

4) ด้านการพัฒนาศักยภาพในการพึ่งตนเองและเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างเกษตรกรของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด พบว่า ประสบความสำเร็จค่อนข้างสูง โดยกองทุนฟื้นฟูฯ เป็นศูนย์การเรียนรู้ สามารถถ่ายทอดให้แก่เกษตรกร และบุคคลทั่วไปได้ กองทุนฟื้นฟูฯ ได้รับการสนับสนุนทั้งจากภาครัฐ และเอกชน อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง หน่วยงานภาครัฐและองค์กรท้องถิ่น มีความพร้อมและเต็มใจที่จะให้การสนับสนุนกองทุนฟื้นฟูฯ ค่อนข้างมาก (ดังตาราง 4.11)

5.1.5 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุและวัตถุประสงค์การเข้าเป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรในระดับสูง ผลการทดสอบพบว่า สมมติฐานข้อที่ 1 ขอมรับสมมติฐาน (ดังตาราง 4.13)

สมมติฐานที่ 2 ความสำเร็จของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินและการฟื้นฟูพัฒนาของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ผลการทดสอบพบว่า สมมติฐานข้อที่ 2 ปฏิเสธสมมติฐาน (ดังตาราง 4.14)

สมมติฐานที่ 3 การดำเนินงานตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินและการฟื้นฟูพัฒนาอาชีพเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด ผลการทดสอบพบว่า สมมติฐานข้อที่ 3 ขอมรับสมมติฐาน (ดังตาราง 4.15)

สมมติฐานที่ 4 เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด ที่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกสหกรณ์ และระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกองทุน ประสบความสำเร็จในการเข้าร่วม

กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรแตกต่างกัน ผลการทดสอบพบว่า สมมติฐานข้อที่ 4 ยอมรับสมมติฐาน (ดังตาราง 4.16)

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาความสำเร็จของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด มีประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยสามารถนำมาวิเคราะห์ห่อภิปรายผลดังนี้

ผลการศึกษาถึงความสำเร็จของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด พบว่า ประสบความสำเร็จค่อนข้างมาก โดยสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรที่เข้าร่วมกองทุนฯ ได้ค่อนข้างมาก เช่น เกษตรกรและครอบครัวสามารถรักษาที่ดินทำกิน หรือบ้านที่ดินที่เป็นที่พักอาศัยไว้ได้โดยมีกองทุนฟื้นฟูรับเป็นเจ้าหนี้แทน เกษตรกรและคนในครอบครัวสามารถปรับวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย ไม่ยุ่งเกี่ยวกับบอขายมุขลงได้ค่อนข้างมาก อีกทั้งสามารถชำระหนี้ให้กองทุนได้ตามกำหนด เกษตรกรและครอบครัวมีความรักใคร่ สามัคคี เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความหวังใฝ่ฝันมากขึ้น และมีชีวิตความเป็นอยู่โดยรวมดีขึ้น เป็นต้น จากความสำเร็จดังกล่าวนี้ เกิดจากที่กองทุนฯ ได้นำแนวคิดตามทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตร สอดคล้องกับแนวความคิดของ อัจฉรา นวจินดา (2546) ที่ได้กล่าวว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ กระบวนการพัฒนาคนให้มีความพอประมาณ ความพอดี มีคุณธรรม ไม่ยึดติดในโลภวัตถุนิยม ไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เพื่อให้สามารถจัดการทรัพยากรในการดำรงชีวิตได้ มีการพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันในชุมชนและพึ่งพาเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่วิถีและเป้าหมายของความพอประมาณ ความสมดุลและความยั่งยืนของการใช้ทรัพยากรที่พอเพียงแก่การดำรงชีวิต ซึ่งความสำเร็จของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด ก็ถือได้ว่า เป็นไปตามหลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และบรรลุเป้าหมายของโครงการฟื้นฟูและพัฒนาสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรได้อย่างยั่งยืนของ สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร (2543) ที่มุ่งเน้นนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีการปรับระบบคิดของเกษตรกรและครอบครัว ให้ตั้งมั่นในวิถีชีวิต และวิธีการผลิตแห่งเศรษฐกิจพอเพียงที่เริ่มต้นจากการทำให้ครอบครัวพออยู่พอกิน มีการรวมกลุ่มกัน พึ่งพาอาศัยกัน แบ่งปัน

และเอื้ออาทรต่อกัน มีการปรับระบบเกษตรแบบยั่งยืน มีการปรับระบบการเงินชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ได้อย่างมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

แม้ว่าผลการศึกษาดังกล่าวจะเน้นงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จะพบว่ากองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรจะนำมาใช้ในระดับพอประมาณก็ตาม แต่ก็ส่งผลให้กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรสามารถแก้ไขปัญหาของเกษตรกรได้ค่อนข้างมาก ดังนั้น ความสำเร็จของการดำเนินงานแก้ไขปัญหาหนี้สินและการพัฒนาฟื้นฟูเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จค่อนข้างมาก น่าจะเกิดจากหลักการดำเนินงานของกองทุนที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรได้ โดยการซื้อหนี้ของเกษตรกร พร้อมทั้งดอกเบี้ยทั้งหมดจากสถาบันเจ้าหนี้ และให้เกษตรกรรับภาระหนี้จำนวนห้าสิบเปอร์เซ็นต์ของต้นเงินเดิม รวมทั้งขยายระยะเวลาชำระหนี้เป็นเวลา 20 ปี อีกทั้งกองทุนฯ ยังได้ฟื้นฟูอาชีพให้เกษตรกร โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกรที่เคยตกต่ำ ให้สามารถฟื้นฟูตนเองให้เกิดเป็นรูปธรรมในลักษณะของการปฏิบัติการจริง ค้นหากิจกรรมฟื้นฟูชีวิตให้หลุดพ้นจากความทุกข์ด้วยการพึ่งตนเองเป็นหลัก

นอกจากนี้ประเด็นที่ได้รับจากผลการศึกษาที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ผลการทดสอบสมมติฐาน ที่ว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด ที่มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกสหกรณ์แตกต่างกัน ประสบความสำเร็จในการเข้าร่วมกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรแตกต่างกัน โดยมีแนวโน้มว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์มาเป็นระยะเวลานาน จะประสบความสำเร็จในการเข้าร่วมกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรในระดับค่อนข้างมาก ขณะที่เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์มาเป็นระยะเวลาต่ำกว่า 11 ปี จะประสบผลสำเร็จในการเข้าร่วมกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรในระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งจากผลการทดสอบนี้ กล่าวได้ว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรมานาน ได้มีการเรียนรู้ เรียนคิดในการแก้ไขปัญหาการทำการเกษตรมาโดยตลอด ประกอบกับมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรมานาน ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ การให้อองค์ความรู้ใหม่ๆ ในการทำการเกษตรแบบยั่งยืน ตลอดจนกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องมาบ่อยครั้ง จึงทำให้มีองค์ความรู้ในระดับหนึ่ง ขณะที่เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด มาเป็นระยะเวลาไม่ถึง 10 ปี อาจมีการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด ไม่บ่อยมากนัก จึงมีผลให้ประสบความสำเร็จในการเข้าร่วมกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรในระดับพอประมาณหรือปานกลางเท่านั้น

จากผลการทดสอบสมมติฐาน ที่ว่า การดำเนินงานตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินและฟื้นฟูพัฒนาอาชีพเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด พบว่า ในภาพรวมการดำเนินงานตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

กับความสำเร็จของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตร ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินและฟื้นฟูพัฒนาอาชีพเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด โดยการดำเนินงานตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านวิธีการและเป้าหมายการใช้ทรัพยากรมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตร ในระดับค่อนข้างสูง ดังนั้นจากระดับความสัมพันธ์ดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตร และสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด ควรให้ความสำคัญในการดำเนินงานด้านวิธีการและเป้าหมายการใช้ทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดกิจกรรมพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริม สนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเครือข่าย เพื่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ของการประกอบอาชีพ มีการประสานงานขอความร่วมมือ การสนับสนุนจากองค์กรภายในชุมชน อาทิ หน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนอื่นที่ประสบผลสำเร็จในการทำการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้ และนำความรู้ที่ได้รับการพัฒนาอาชีพและชุมชนให้เกิดการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน หากมีการดำเนินการดังกล่าวแล้ว ย่อมส่งผลให้การดำเนินงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้วิเคราะห์ได้ว่า ปัจจัยที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาของเกษตรกร หรือ กลุ่ม องค์กรต่างๆ ของชุมชนนั้น มีทั้งปัจจัยภายในชุมชนและปัจจัยภายนอกชุมชน อาทิ ปัจจัยภายในชุมชน สมาชิก หรือประชาชนนั้น จะต้องมีความรัก สามัคคีกัน ให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของกลุ่ม/ชุมชน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้ใหม่แก่กันและกัน เป็นต้น และปัจจัยภายนอกชุมชน คือ การได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กร เครือข่ายชุมชนต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าปัจจัยดังกล่าวถือมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของชุมชน และเช่นเดียวกันกับการดำเนินงานของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตร ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินและฟื้นฟูพัฒนาอาชีพเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด ที่จำเป็นต้องการได้รับการความร่วมมือสนับสนุนช่วยเหลือ จากเกษตรกร จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรเครือข่ายจากภายนอกชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตร ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินและฟื้นฟูพัฒนาอาชีพเกษตรกรประสบความสำเร็จ

5.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ความสำเร็จของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรต่อการแก้ไขปัญหาเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. ด้านการพัฒนาคน (คุณภาพชีวิต) ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มเกษตรกร ได้แสดงความคิดเห็น นำเสนอแนวทางการจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยตนเอง เพื่อให้โครงการดังกล่าวสอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาของเกษตรกร อีกทั้งเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุดมากยิ่งขึ้น

2. ด้านการจัดการทรัพยากร ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนแผนและโครงการลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตรอย่างแท้จริง ควรให้องค์กร ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่มีความรู้ความสามารถในการฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร เช่น การทำปุ๋ยชีวภาพ การทำอาหารสัตว์ เป็นต้น มาชี้แนะและช่วยสอนวิธีการจัดการให้แก่เกษตรกร อีกทั้งควรมีกิจกรรมลด ละเลิก การใช้ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับชี้ให้เกษตรกรเห็นผลกระทบระยะยาวที่เกิดขึ้นกับการทำการเกษตร สิ่งแวดล้อม สุขภาพ เป็นต้น

3. ด้านวิธีการและเป้าหมายการใช้ทรัพยากร ควรให้เกษตรกรได้รับการเรียนรู้การบริหารจัดการองค์การทุกด้าน การสร้างเครือข่าย การสร้างองค์ความรู้ตามแนวทางเกษตรยั่งยืน เกษตรกรสามารถนำมาต่อยอดได้ สามารถปรับกระบวนการทัศน์ และเรียนรู้จัดทำแผนฟื้นฟูตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะการพึ่งตนเอง ดำเนินกิจกรรมที่ประกอบการเพื่อเป็นเจ้าของผลผลิตตนเองอย่างแท้จริง

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในกลุ่มประชากรที่ขนาดใหญ่กว่านี้ เช่น มีการศึกษาความสำเร็จของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ผลในภาพกว้างระดับจังหวัด อีกทั้งสามารถเปรียบเทียบระดับความสำเร็จในระดับอำเภอได้ และนำข้อมูลมาพัฒนาเกษตรกรในระดับจังหวัดได้

2. ควรขยายขอบเขตของการศึกษาไปในระดับจังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือ เพื่อเป็นข้อมูลให้สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนา

หลักการดำเนินงานของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องกับแต่ละพื้นที่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved